

**АНАЛИЗА НА ЗАКОНОТ ЗА
ДОНАЦИИ И ЗА СПОНЗОРСТВА ВО
ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ И НА НЕГОВАТА ПРИМЕНА**

Постојна состојба, предизвици и препораки

Изработил: Александар Николов

**Скопје
Октомври 2011 г.**

СОДРЖИНА

ДЕФИНИРАЊЕ НА ЈАВЕН ИНТЕРЕС И ЈАВНА ДЕЈНОСТ.....	3
ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРИМАТЕЛИТЕ И КРАЈНИТЕ КОРИСНИЦИ.....	18
ДЕФИНИРАЊЕ НА ДОНАЦИЈА, СПОНЗОРСТВО, ПРОМОЦИЈА И РЕКЛАМА.	22
ПРОЦЕНКА НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ПРОЦЕДУРА ЗА ПОТВРДА НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС И РЕАЛИЗАЦИЈА НА ДАНОЧНИТЕ ПОТТИКНУВАЊА....	23
ОБЕМ НА ПОСТОЈНИ ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА И ПРЕДИЗВИЦИ ВО НИВНАТА ПРИМЕНА.....	31
ЕВИДЕНТИРАЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА ДОНАЦИИТЕ И СПОНЗОРСТВОТА КОИ СЕ ПРЕДМЕТ НА ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА	38

КРАТЕНКИ

ЗДСЈД	Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности
УЈП	Управа за јавни приходи на РМ
ПДД	Персонален данок на доход
ДДВ	Данок на додадена вредност

ДЕФИНИРАЊЕ НА ЈАВЕН ИНТЕРЕС И ЈАВНА ДЕЈНОСТ

Постојна состојба

Јавниот интерес во ЗДСЈД не е дефиниран со прецизни критериуми, туку е илустративно определен преку наведување на одреден број дејности чие поддржување и промоција е од интерес за општеството¹. Притоа, оставен е простор вака утврдениот јавен интерес да биде проширен и со други дејности од јавен интерес утврдени со други закони.

Јавните дејности, т.е. дејностите од јавен интерес, се исто така илустративно определени во ЗДСЈД преку наведување на одреден број дејности, со оставање на простор во овој список да влезат и со други дејности од јавен интерес утврдени со други закони.

Според член 61 став 1 од **Уставот**, Собранието на Република Македонија е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Република Македонија. Оттука тоа е овластено да ги уредува условите за вршење на одделни дејности посебно за оние кои имаат своја специфичност, а се од јавен интерес и во кои се остваруваат одредени уставни права на граѓаните². Сепак, во „Уставот не е дефинирано што се подразбира под терминот „јавен интерес“ и врз основа на кои критериуми тој се утврдува со закон“³.

Попрецизно дефинирање на овие две категории (јавен интерес и јавна дејност) се врши во Законот за јавните претпријатија, Законот за установите, Законот за здруженија и фондации и Законот за локалната самоуправа. Подолу е даден краток осврт на секој од овие закони.

Согласно **Законот за јавните претпријатија**⁴, член 2, ставови 1 и 2 од овој Закон, дејности од јавен интерес се дејностите или одделни работи од дејностите со кои се остварува јавен интерес. Дејностите од јавен интерес ги вршат јавните претпријатија или друштва на коишто им е доверено вршењето на дејностите од јавен интерес⁵. Согласно член 43 од овој Закон, дејност од јавен интерес за Република Македонија, можат да вршат физички и правни лица врз основа на дозвола. Ставот 2 на овој член од Законот предвидува дека дозвола за вршење на одделни дејности од јавен интерес од страна на физички или правни лица, може да се даде од Владата, односно единицата на локална самоуправа. Од јавното претпријатие се очекува да ги покрива расходите со приходите, но не се очекува нужно да остварува добивка⁶. Според стариот Закон за јавните претпријатија кој важел до 2006 година, наместо категоријата „дејност од јавен интерес“ се користела категоријата „стопански дејности од јавен интерес“ односно дејности кои биле „незаменлив услов за животот и работата на граѓаните, за работата на правните лица и на државните органи“.

Согласно **Законот за установите**, установите вршат јавна услуга како дејност која не е подведена под трговските дејности утврдени со закон (*нестопанска*

¹ Член 3, став 1, точка 4 од ЗДСЈД.

² Уставен суд на РМ, У. Број: 28/2007-0-0 од 12.09.2007.

³ Уставен суд на РМ, У. Број 200/2007-0-0 од 17.12.2008.

⁴ Закон за јавните претпријатија (38/1996, 6/2002, 40/2003, 49/2006, 22/2007 и 83/2009).

⁵ Во Законот како синоним се употребува и поимот „услуги од јавен интерес“.

⁶ Уставен суд на РМ, У. Број 48/2010-0-0 од 22.12.2010.

дејност) и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес⁷. “Јавна услуга” согласно овој Закон е дејност која ја вршат установите во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, инвалидската заштита, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга. Од наведениот список воочливо е дека установите се формираат заради вршење на дејности од јавен интерес во одредени области.⁸

Законот за здруженија и фондации (52/2010) таксативно ги одредува дејностите од јавен интерес, но остава можност со други закони да се определат и дополнителни дејности од јавен интерес. Во член 74 од Законот експлицитно се наведени следниве дејности од јавен интерес:

- развој на демократијата, граѓанското општество и човековите права,
- помош и заштита на лица со физички или со ментален хендикеп, лица со попреченост во развојот и лица со посебни потреби,
- заштита на деца и младинци,
- заштита на маргинализираны лица и нивно социјално вклучување,
- заштита од злоупотреба на дрога, сексуално преносливи болести, малолетничка деликвенција, алкохолизам, проституција и трговија со луѓе,
- здравство, унапредување на здравјето и медицинска грижа,
- уметност, култура и заштита на културното наследство,
- аматерски спорт,
- заштита на животната средина и одржлив развој,
- локален и инфраструктурен развој,
- наука, образование и обука во образовниот процес,
- развој на етиката и моралот,
- хуманитарна и социјална помош, намалување на сиромаштијата,
- справување со елементарни непогоди,
- заштита и грижа за животните,
- заштита на потрошувачите,
- унапредување на добротворството и волонтерството.

Законот првпат го воведува поимот „организација од јавен интерес“ во македонското законодавство. Здружение, фондација, сојуз и организационен облик на странска организација можат да се стекнат со статус од јавен интерес ако вршат дејности од јавен интерес, [преку] спроведување на програми и проекти на централно и/или локално ниво (самостојно или во соработка со органите на државната управа и органите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје), како и [преку] користење на финансиски средства за реализација на активностите.

За да се здобие со статус на организација од јавен интерес здружението или фондацијата мора биде регистрирана и главната приходна шифра во нејзиното работење да биде дејност од јавен интерес. Целите на организацијата, работењето и дејствувањето мора да бидат насочени кон пошироката јавност и кон интересите на заедницата. Организацијата мора да има орган за надзор, потребни кадровски капацитети, правила за спречување на судирот на интереси и обезбедување на јавност и транспарентност во работењето, и да има имот или годишен приход од најмалку 1500 евра. Организација која ги

⁷ Член 2, став 1, точка 21 и член 3 од Законот за установите (32/2005, 120/2005 и 51/2011).

⁸ Уставен суд на РМ, У. Број 88/2005-0-0 од 07-12.2005.

исполнува овие услови може да поднесе барање за добивање статус на организација од јавен интерес до Комисијата за организации со статус од јавен интерес.

Воочлива е неусогласеноста на ЗДСЈД со Законот за здруженија и фондации, како во однос постапката за утврдување на јавниот интерес, така и во поглед на утврдените дејности од јавен интерес.⁹

Законот за локалната самоуправа (5/2002) воспостави поим „работи од јавен интерес од локално значење“. Дефинирани во член 2, став 1, алинеја 8, како работи од интерес на целата локална заедница или одделни нејзини делови кои се утврдени со закон, тие можат да бидат извршувани од општината или од „јавни служби“, т.е. непрофитни организации за вршење на јавни услуги (јавни претпријатија и јавни установи)¹⁰. Законот дава можност општината да го делегира¹¹ вршењето на одредени работи од јавен интерес од локално значење на други правни или физички лица, врз основа на договор за извршување на работи од јавен интерес.

Покрај четирите претходно спомнати закони, вреди посебно да се издвои и **Законот за културата**, поради специфичниот начин на дефинирање на јавниот интерес. Согласно Законот, овој интерес во сферата на културата се дефинира преку две категории:

- локален интерес во културата – културата што е јавен интерес од локално значење за граѓаните во единиците на локалната самоуправа; содржината, обемот и неговото остварување се утврдуваат со општите акти на единиците на локалната самоуправа,¹²
- национален интерес во културата – културата што е јавен интерес за сите граѓани во Републиката и е неопходно нејзиното континуирано вршење, како и достапност на сите граѓани под еднакви услови.¹³

Во остварувањето на јавниот интерес во културата може да се вклучат уметник, самостоен уметник, установа што врши дејност од областа на културата, претпријатие и трговско друштво регистрирано за вршење дејност од областа на културата, научен работник кој врши научна дејност во областа на културата, лице кое се образува или ostrучува за потребите на културата, и правно лице што покрај регистрацијата за вршење дејност од друга област е регистрирано и за вршење дејност од областа на културата - како на пример здружение на граѓани од областа на културата.

Врз основа на екстензивно истражување на над сто релевантни закони, утврдено е дека во македонското законодавство јавниот интерес и јавните дејности се регулираат во барем 47 закони. Во долната табела се наведени овие закони и области во кои се регулира јавниот интерес.

⁹ Изјава од претставник на МЦМС за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

¹⁰ Член 2, став 1, алинеја 10 од Законот за локалната самоуправа (5/2002).

¹¹ Член 24, став 2 од Законот за локалната самоуправа (5/2002)

¹² Член 7, ставови 1 и 2 од Законот за културата (31/1998, 49/2003, 82/2005, 24/2007, 116/2010, 47/2011, 51/2011).

¹³ Член 8 од Законот за културата (31/1998, 49/2003, 82/2005, 24/2007, 116/2010, 47/2011, 51/2011).

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
Општо	Заштита на правата на човекот и граѓанинот; образованието, науката, развојот на информатичкото општество и пренос на електронски податоци, културата, спортот, здравството, социјалната заштита, заштита на лицата со инвалидитет, крводарителството, детската заштита, заштитата на животната средина и други јавни дејности утврдени со други закони	ЗДСЈД
Општо	<ul style="list-style-type: none"> • развој на демократијата, граѓанското општество и човековите права, • помош и заштита на лица со физички или со ментален хендикеп, лица со попреченост во развојот и лица со посебни потреби, • заштита на деца и младинци, • заштита на маргинализирани лица и нивно социјално вклучување, • заштита од злоупотреба на дрога, сексуално преносливи болести, малолетничка деликвенција, алкохолизам, проституција и трговија со луѓе, • здравство, унапредување на здравјето и медицинска грижа, • уметност, култура и заштита на културното наследство, • аматерски спорт, • заштита на животната средина и одржлив развој, • локален и инфраструктурен развој, • наука, образование и обука во образовниот процес, • развој на етиката и моралот, • хуманитарна и социјална помош, намалување на сиромаштијата, • справување со елементарни непогоди, • заштита и грижа за животните, • заштита на потрошувачите, • унапредување на добротворството и волонтерството, • друга дејност определена со закон 	Закон за здруженија и фондации
Општо	Дејности или одделни работи од дејностите со кои се остварува јавен интерес	Закон за јавните претпријатија
Нестопански дејности	Вршење јавна услуга како дејност која не е подведена под трговските дејности утврдени со закон (нестопанска дејност) во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, инвалидската заштита, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга.	Закон за установите
Јавен интерес од локално значење	Работи од интерес на целата локална заедница или одделни нејзини делови кои се утврдени со закон, и тоа:	Закон за локалната самоуправа

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<ul style="list-style-type: none"> • Урбанистичкото (урбано и рурално) планирање, издавањето на одобрение за градење на објекти од локално значење утврдени со закон, уредувањето на просторот и уредувањето на градежното земјиште; • Заштитата на животната средина и природата - мерки за заштита и спречување од загадување на водата, воздухот, земјиштето, заштита на природата, заштита од бучавата и нејонизирачкото зрачење; • Локалниот економски развој - планирање на локалниот економски развој; утврдување на развојните и структурните приоритети; водење на локална економска политика; поддршка на развојот на малите и средните претпријатија и на претприемништвото на локално ниво и во тој контекст, учество во воспоставувањето и развојот на локалната мрежа на институции и агенции и промовирање на партнерство; • Комуналните дејности - снабдувањето со вода за пиење; испораката на технолошката вода; одведувањето и пречистувањето на отпадните води; јавното осветлување; одведувањето и третманот на атмосферските води; одржувањето на јавна чистота; собирање, транспортирање и постапување со комуналниот цврст и технолошки отпад; уредувањето и организирањето на јавниот локален превоз на патници; снабдувањето со природен гас и топлинска енергија; одржувањето на гробовите, гробиштата, крематориумите и давањето погребални услуги; изградбата, одржувањето, реконструкцијата и заштитата на локалните патишта, улици и други инфраструктурни објекти; регулирање на режимот на сообраќајот; изградбата и одржувањето на уличната сообраќајна сигнализација; изградбата и одржувањето на јавниот простор за паркирање; отстранувањето на непрописно паркираните возила; отстранување на хаварисаните возила од јавните површини; изградбата и одржувањето на пазарите; чистењето на оџаците; одржувањето и користењето на парковите, зеленилото, парк- шумите и рекреативните површини; регулацијата, одржувањето и користењето на речните корита во урбанизираните делови; определувањето на имиња на улици, плоштади, мостови и други инфраструктурни објекти; • Културата - институционалната и финансиската поддршка на културните установи и проекти; негувањето на фолклорот, обичаите, старите занаети и слични културни вредности; 	

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<p>организирањето културни манифестации; поттикнувањето на разновидни специфични форми на творештво;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спортот и рекреацијата - развојот на масовниот спорт и рекреативните активности; организирањето на спортски приредби и манифестации; одржувањето и изградбата на објекти за спорт; поддршка на спортски сојузи; • Социјалната заштита и заштита на децата - детски градинки и домови за стари (сопственост, финансирање, инвестиции и одржување); остварување на социјална грижа за инвалидните лица; децата без родители и родителска грижа; деца со воспитно- социјални проблеми; деца со посебни потреби; децата од еднородителски семејства; децата на улица; лицата изложени на социјален ризик; лицата засегнати со злоупотреба на дрога и алкохол; подигање на свеста на населението; домување на лица со социјален ризик; остварување на право и воспитување на децата од предучилишна возраст. Вршењето на овие надлежности се во согласност со Националната програма за развој на социјалната заштита; • Образование - основање, финансирање и администрирање на основни и средни училишта, во соработка со централната власт, во согласност со закон, организирање на превоз и исхрана на ученици и нивно сместување во ученички домови; • Здравствената заштита - управување со мрежата на јавни здравствени организации и објекти од примарна здравствена заштита кои треба да вклучат застапеност на локалната самоуправа во сите одбори на сите здравствени организации во јавна сопственост, здравственото воспитување; унапредување на здравјето; превентивни активности; заштита на здравјето на работниците и заштита при работа; здравствен надзор над животната средина; надзор над заразните болести; помош на пациенти со специјални потреби (на пример, ментално здравје, злоупотреба на деца итн.) и други области кои ќе бидат утврдени со закон; • Спроведување на Подготовки и преземање мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра од воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи и од последиците предизвикани од нив; • Противпожарна заштита што ја вршат територијалните противпожарни единици; • Надзор над вршењето на работите од нејзина надлежност и 	

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<ul style="list-style-type: none"> • Други работи определени со закон. 	
Култура	<ul style="list-style-type: none"> • Културата што е јавен интерес од локално значење за граѓаните во единиците на локалната самоуправа; • Создавање кадровски, материјални и други услови за континуирано остварување на културата; • Овозможување услови за остварување и заштита на врвни културни вредности; • Поттикнување на разновидноста и разноличноста во културата; • Обезбедување услови за достапност на граѓаните до културните вредности и нивно масовно користење; • Обезбедување услови за остварување и за заштита на културниот идентитет на заедниците во Република Македонија; • Грижа за културниот развој; и остварување на културните права на македонското малцинство надвор од Република Македонија привремено вработени во странство и иселениците од Република Македонија без разлика на нивната етничка припадност; • Создавање услови за рамномерен културен развој во Републиката; • Афирмација на културата и културните различности од Републиката во странство; • Културолошки истражувања, и • Заштитата на културното наследство како дејност од јавен интерес¹⁴ од значење за историјата, културата, уметноста, науката и техниката, што се уредува со посебен закон. 	Закон за културата
Култура - Заштита на културното наследство (и одржлив развој)	<ul style="list-style-type: none"> • „Заштита на културното наследство“, т.е. истражување, идентификација, валоризација, ревалоризација, категоризација, прогласување, регистрација и означување на културното наследство, негово чување, почитување, негување и одржување, конзервација, реставрација, реконструкција, дислокација и ревитализација, како и превенција, надзор, реституција, презентација, популаризација и секој друг облик на непосредно или посредно зачувување на културното наследство што се остварува во јавен интерес. • Одржлив економски и социјален развој¹⁵ 	Закон за заштита на културното наследство
Води	Управување со водите, т.е. мерки и активности	Закон за водите

¹⁴ Член 5, став 2 од Законот за културата (31/1998, 49/2003, 82/2005, 24/2007, 116/2010, 47/2011 и 51/2011).

¹⁵ Член 69, став 2, алинеја 4 од Законот за заштита на културното наследство.

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<p>за:¹⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> • достапност до доволно количество квалитетна вода за пиење, за производство на храна, за потребите на земјоделството, индустријата, хидроенергетските потреби, за потребите на парковите и други јавни површини, туризмот, пловидбата и за други потреби; • заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси, подобрување на состојбата на крајбрежното земјиште, водните екосистеми и на екосистемите зависни од водата, заштита и унапредувањето на водната средина преку рационално и одржливо користење на водите, како и прогресивно намалување на штетните испуштања и постепено елиминирање на емисиите на опасни материи и супстанции во водите; • ублажување на последиците од штетното дејство на водите и од недостигот на вода, и • заштита и унапредување на животната средина и природата, на водните еко системи и на биолошката разновидност и заштита на здравјето на луѓето. 	
Задолжителен примерок	Доставување задолжителен примерок	Закон за задолжителен примерок
Комунални дејности	Комунални дејности, вклучително и снабдување со вода за пиење (зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот)	Законот за комунални дејности
Градежно земјиште	Уредување и употреба на градежно земјиште	Закон за градежното земјиште
Просторно и урбанистичко планирање	Изработувањето, донесувањето и спроведувањето на просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови	Закон за просторно и урбанистичко планирање
Објавување на законите и другите прописи	Објавувањето на законите и другите прописи, акти и издавањето на службеното гласило "Службен весник на Република Македонија"	Закон за објавување на законите и другите прописи и акти во "Службен весник на Република Македонија"
Изградба на објекти од јавен интерес	<p>Уредувањето, рационалното користење и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредување на животната средина и на природата со изградба на објекти и изведување на работи предвидени со актите за планирање на просторот и тоа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изградба на железнички пруги, патишта, мостови, аеродроми и придружни објекти и постројки; • изградба на централи за производство на 	Закон за експропријација

¹⁶ Член 4, став 1, алинеја 51 и член 2 од Законот за водите (87/2008, 6/2009, 161/2009, 83/2010 и 51/2011).

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<p>електрична енергија, објекти, постројки и водови што се наменети за пренос и дистрибуција на таа енергија;</p> <ul style="list-style-type: none"> • изградба на објекти и постројки за поштенски, телефонски и телеграфски сообраќај, постројки за радио и телевизиски врски и информациона системи; • изградба на објекти за одбраната и цивилната заштита; • изградба на гранични премини; • изградба на објекти и постројки за истражување и експлоатација на рудни и други природни богатства; • изградба на водостопански објекти и постројки; • изградба на улици, плоштади, паркинг плацови, паркови и скверови; • изградба на депонии, пречистителни станици и други објекти за заштита на природата и животната средина; • изградба на гасоводи, нафтоводи и други водови; • изградба на водовод, канализација, топлификација, гробишта и други комунални објекти; • изградба на објекти за образованието, воспитанието, науката, културата, здравството, социјалната заштита и спортот кога дејноста се врши како јавна служба. 	
Архиварство	Заштитата, чувањето и користењето на архивската граѓа	Закон за архивската граѓа
Аудиовизуелни добра	Заштита на аудиовизуелните добра	Закон за аудиовизуелните добра
Сообраќај	Унапредување на општата безбедност на сообраќајот на патиштата	Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата
Шуми	Планирањето, управувањето, стопанисувањето и чувањето на шумите и шумското земјиште	Закон за шумите
Црвен крст	Остварување на хуманитарни цели и задачи од областа на здравството, социјалната заштита и воспитанието, засновани врз принципите на хуманизмот и солидарноста	Законот за Црвениот крст на Република Македонија
Заштита на децата	<p>Заштита на децата, и тоа преку:</p> <ul style="list-style-type: none"> • згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; • одмор и рекреација на деца и • други облици на заштита. 	Закон за заштита на децата

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
Здравствена заштита	Здравствената дејност, која ја сочинуваат мерките, активностите и постапките за зачувување и унапредување на здравјето и животната и работната средина, правата и обврските што се остваруваат во здравственото осигурување, како и мерките, активностите и постапките кои ги преземаат организациите од областа на здравството за зачувување и унапредување на здравјето на луѓето, спречување и сузбивање на заболувањата, повредите и другите нарушувања на здравјето, раното откривање на заболувањата и состојбите на здравјето, навремено и ефикасно лекување и рехабилитација со примена на стручно-медицински мерки, активности и постапки.	Закон за здравствена заштита
Ветеринарно здравство	Здравствената заштита на животните, ветеринарното јавно здравство и благосостојбата и заштитата на животните	Закон за ветеринарното здравство
Социјална заштита	Социјалната заштита како систем на мерки, активности и политики за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот во текот на животот, за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост и за јакнење на неговиот капацитет за сопствена заштита. Како социјални ризици се подразбираат ризиците по здравјето (болест, повреда и инвалидност), ризиците на старост и стареење, ризиците на еднородителско семејство, ризиците од невработеност и губење на приход за издржување по основа на работа, ризиците од сиромаштија и ризиците од друг вид на социјална исклученост. Дополнително, грижата за спречување на настанување на социјален ризик се остварува и преку преземање на мерки во даночната политика, вработувањето, политиката за стипендирањето, домувањето, заштита на семејството, здравството, воспитанието и образованието и во други подрачја во согласност со закон.	Закон за социјалната заштита
Библиотеки	Библиотечна дејност	Закон за библиотеките
Патишта	Планирањето, изградбата, реконструкцијата, одржувањето и заштитата на јавните патишта	Закон за јавните патишта
МАРНЕТ	Развој, организација и управување на единствена образовна и истражувачка телекомуникациска мрежа	Закон за основање на МАРНЕТ
Геолошки истражувања	Основни геолошки истражувања	Закон за минералните сировини
Музеи	Музејска дејност	Закон за музеите

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
Наука и истражување	<p>Истражувања кои се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • придонес за развојот на научната мисла и подигање на научното ниво во сите подрачја, полиња и области на науката • придонес за трансферот на светските знаења, технологии и вештини; • општ услов за вкупниот развој на Република Македонија; • од областа на историскиот и културниот идентитет на македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите што живеат во Република Македонија; • презентација на постигнатите научни резултати во светот и кај нас; • од областа на одбраната и безбедноста и • оспособувањето и усовршувањето на кадрите за научно - истражувачка работа, како и подобрување и осовременување на научно – истражувачката инфраструктура 	Закон за научно истражувачка дејност
Заштита и спасување	Заштита и спасување	Закон за заштита и спасување
Доживотно учење	<p>Дејност на отворените граѓански универзитети за доживотно учење, т.е. дејност од областа на формалното образование на младите и возрасните лица (основно образование за возрасни, средно образование за возрасни, стручно оспособување, стручно образование за занимање, техничко образование и постсредно образование за возрасни, преквалификација и доквалификација) согласно со Законот за образование на возрасните, како и неформално образование на младите и возрасните лица насочено за оспособување за работа, за различни социјални активности или личен развој согласно со Законот за образование на возрасните</p>	Закон за отворените граѓански универзитети за доживотно учење
Управување со отпад	Управувањето со отпадот	Закон за управување со отпадот
Водоснабдување и отпадни води	Снабдување со вода за пиење, како и одведувањето на урбани отпадни води во реципиентот	Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води
Пасишта	Работите на управување, унапредување и користење на пасиштата	Закон за пасиштата
Рибарство и аквакултура	Заштита на рибите во риболовните води, порибување на риболовни води и изградба на	Закон за рибарство и аквакултура

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	риболовни пунктови.	
Основно образование	Дејноста на основното училиште	Закон за основното образование
Средно образование	Дејноста што се остварува во средното училиште	Закон за средното образование
Високо образование	Дејноста на високообразовните установи	Закон за високото образование
Заштита на природата	Заштита на природата	Закон за заштита на природата
Животна средина	Мерките и активностите за заштита и унапредување на животната средина	Закон за животната средина
Пензиско и инвалидско осигурување	Дејноста на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија	Закон за пензиско и инвалидско осигурување
Радиодифузија	Создавање и емитување програми од јавен интерес со кои се одразува општествениот и културниот плурализам во државата, а кои се состојат од информативни, културни, образовни, научни, спортски и забавни содржини.	Закон за радиодифузна дејност
Водостопанство	Дејностите на водостопанството	Закон за водостопанство
Вработување и осигурување во случај на невработеност	Дејноста на Агенцијата за вработување на Република Македонија	Закон за вработување и осигурување во случај на невработеност
Здравствено осигурување	Дејноста на Фондот за здравствено осигурување	Закон за здравствено осигурување
Управување со светското и природно наследство	Управување со светското природно и културно наследство	Закон за управување со светското и природно наследство во Охридскиот регион
Спорт	<ul style="list-style-type: none"> • поттикнување на спортските активности на децата и младината во рамките на националните спортски федерации; • организирање и спроведување на спортски тренинг и натпревари за оспособување на спортистите за постигнување на врвни спортски резултати; • поттикнување на реализирањето на програмите на спортските федерации; • поттикнување и помагање на организирањето спортски приредби и манифестации; • одржување и функционирање на постојните и планирање и изградба на објектите за спорт од јавен интерес; • здравствена заштита, пензиско и инвалидско осигурување, надомест за осигурување од последици од несреќен случај и ризици, за категоризираните спортисти во согласност со 	Закон за спортот

Област	Дејности/работи од јавен интерес	Референтен закон
	<p>закон;</p> <ul style="list-style-type: none"> • поттикнување и помагање на издавачката дејност во спортот; • изградба и одржување на спортска информатичка мрежа; • развојот на масовниот спорт и рекреативните активности на граѓаните, опфатен во програмите на спортските и спортско рекреативните клубови, во реализација на училишниот и студентскиот спортски систем, спортот за сите, а особено спортско- рекреативни активности на лица со посебни потреби; • организирање на спортски приредби и манифестации, поддржување на систем на натпревари на општинско и ниво на градот Скопје, во одредени спортови и категории, поддржување на традиционалните спортски натпревари и манифестации, од национален и меѓународен карактер, поддржување на училишниот и студентскиот систем на натпревари, системот на манифестации и форми на натпревари за лица со посебни потреби, како и масовните спортско- рекреативни активности на граѓаните; • одржувањето и изградбата на објекти за спорт, утврдување на мрежата на спортските објекти, нивно класифицирање, одржување, користење и опремување, планирање и изградба на современи спортски објекти и определување на рекреативни зони за масовно спортување; • поддржување на општинските сојузи и Сојузот на спортови на Градот Скопје, како највисока форма на организирање, искажана во сублимирање на активностите и потребите на спортските клубови на подрачјето на општината и Градот Скопје, обезбедувајќи просторни, материјални и кадровски услови за нивно функционирање; и • поддршка и унапредување на спортот, спортските клубови и професионалните спортски клубови регистрирани на подрачјето на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје. 	

Предизвици и дилеми

- Некои од дефинициите, особено оние за *јавна дејност*, *дејности од јавен интерес* и *јавен интерес* не се конзистентни и доволно детално објаснети со соодветни критериуми што доведува до предизвици во

нивната интерпретација од страна на институциите.¹⁷ Понатаму, член 3 од ЗДСЈД дава дефиниција на „јавен интерес“ која се разликува во материјален аспект од дефиницијата на „јавна дејност“ во истиот член.¹⁸ На пример, здравството, социјалната заштита, детска заштита и заштита на лица со инвалидитет се вклучени во дефиницијата на „јавна дејност“, но не се споменати експлицитно во дефиницијата на „јавен интерес“ туку се јавуваат групирани во растеглива категорија „социо-хуманитарни дејности“. Од друга страна, етиката, развојот на граѓанското општество и промоцијата на меѓународната соработка се јавуваат во дефиницијата на „јавен интерес“ но не и во дефиницијата на „јавна дејност“.

- ЗДСЈД го утврдува целокупно спортот како дејност од јавен интерес. Според законот за спорт, утврдениот јавен интерес во сферата на спортот опфаќа и елементи кои потпаѓаат под врвниот спорт. За разлика од ЗДСЈД, Законот за здруженија и фондации го издвојува само аматерскиот спорт како дејност од јавен интерес во врвниот и масовниот спорт и целокупно спортот го утврдува како дејност од јавен интерес. Комисијата за култура при Собранието на РМ побара да се направи анализа за тоа **дали е потребно да се направи дистинкција меѓу врвниот и масовниот спорт.**¹⁹
- Според член 10, став 2²⁰ и член 60, став 1²¹ јавниот интерес во културата за сите граѓани на РМ (националниот интерес во културата) се финансира исклучиво преку Буџетот на РМ. Ова имплицира дека овој вид на јавен интерес во културата не може да се финансира преку донации и спонзорства од приватни чинители, освен ако донациите не се насочени кон Буџетот на РМ и наменети за остварување на годишните програми кои ги донесува Министерот за култура.
- Според член 40, став 1 од Законот за култура²², фондации во областа на културата се основаат заради финансирање поединечни²³ (т.е. приватни) интереси во културата. Неспомнувањето на јавните интереси во културата (локален и национален интерес) во овој контекст остава простор за интерпретација дека законодавецот не предвидел нивно финансирање преку фондации во областа на културата – основани според Законот за здруженија и фондации. Ваквото ограничување не е

¹⁷ Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

¹⁸ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

¹⁹ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

²⁰ „Министерот за култура ја донесува годишната програма со која ги утврдува програмите и проектите што се од национален интерес во културата, во рамките на средствата определени во Буџетот на Република Македонија за тековната година, при што да се има предвид мултикултурната димензија и мултикултурниот карактер на општеството.“

²¹ „Средства за остварување на националниот интерес во културата, се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија преку Министерството за култура и се распределуваат со Годишната програма, согласно со овој закон.“

²² „Фондации во културата можат да основаат едно или повеќе физички или правни лица, како непрофитни и невладини организации, со својство на правно лице заради финансирање поединечни интереси во културата.“

²³ Според член 6 од Законот: Поединечен интерес во културата, во смисла на овој закон, е културата што ја остваруваат уметници, установи и други правни и други физички лица врз основа на сопствена одлука и средства.

споменато непосредно за здруженијата (на граѓани) регистрирани и за вршење дејност од областа на културата.

Препораки

- Во однос на дефинирањето на клучните поими и термини, неопходно е усогласување со Законот за здруженија и фондации, како и со другите законски прописи кои ги дефинираат јавниот интерес и организациите/установите од јавен интерес;²⁴
- Дистинкцијата меѓу врвниот (професионалниот) и масовниот (аматерски) спорт е карактеристична за земји во кои има развиена комерцијализација на врвниот спорт. Релативно слабата посетеност на професионалните спортски натпревари, како и скромните приходи од останатите комерцијални активности во сите спортови укажуваат на тоа дека Македонија не спаѓа меѓу претходноспомнатите земји. Дополнително, унапредувањето на врвниот спорт придонесува и за популаризација на масовниот спорт. Решението во ЗДСЈД да се утврди целокупниот спорт како дејност од јавен интерес е во согласност со искуствата од соседството, т.е. со состојбата во Србија, Хрватска, Црна Гора, Словенија. Дополнително, според сведочењето на г. Даниел Димевски, претседател на *Кошаркарската федерација на Македонија*, на надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, врвниот спорт е најдобриот амбасадор на земјата и предизвикува највозвишени чувства за нацијата. Сепак истиот е ставен на маргините на општеството, а спортските клубови, како носители на врвниот спорт, не добиваат доволно поттикнувања од државата.
- Со цел максимизирање на ефектите од ЗДСЈД во сферата на културата, пожелно е да се измени Законот за култура во насока на експлицитно овозможување јавниот интерес во културата да се финансира со донации и спонзорства од приватни чинители.

²⁴ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРИМАТЕЛИТЕ И КРАЈНИТЕ КОРИСНИЦИ

Постојна состојба

Во член 7 и 8 од ЗДСЈД како приматели на донации и спонзорства се определени сите правни лица, а со член 18 од даночни поттикнувања се изземаат донациите и спонзорствата употребени за активности на примателот за поддршка на политички партии и партиски кампањи, како и оние со кои едно претпријатие дава на друго претпријатие. Според споредбите со законодавствата на останатите европските земји, ваквото широко определување на скоро сите правни лица како приматели е изразито либерално.

Од друга страна физичките лица не можат да користат даночни бенефиции како приматели на донации и спонзорства, што е идентично со состојбата во некои земји од регионот (Србија, БиХ, Република Српска), но и во други земји – како што се Унгарија и Финска.²⁵

Во член 19 од законот се воведува поим „краен корисник“ во контекст на известувањето за користењето на донацијата и спонзорството, но на ниедно друго место не се користи или дефинира истиот поим. Употребената терминологија, како и податоците кои се бараат во извештајот пропишан од УЈП за донацијата или спонзорството (обрасци „УЈП-ИДС/ДВ“ и „УЈП-ИДС/ПР“), упатуваат на тоа дека како „краен корисник“ може да се јави и физичко лице.

Предизвици и дилеми

- Одредени засегнати страни се залагаат даночните поттикнувања за примателите да се насочат единствено кон непрофитните правни лица, наместо кон речиси сите правни лица.²⁶
- ЗДСЈД експлицитно наведува дека „здруженијата и фондациите од јавен интерес“ имаат право на даночни поттикнувања при примање на донација или спонзорство. Иако Законот наведува дека и други правни лица може да се користат даночни поттикнувања како приматели на донации и спонзорства, сепак ваквата формулација на оваа одредба ја поттикнува и Комисијата за култура при Собранието на РМ да побара да се направи анализа за тоа **дали даночните поттикнувања за примателите да се ограничат само на организации од јавен интерес (ОЈИ) или да бидат опфатени сите здруженија и фондации**²⁷. Новиот Закон за здруженија и фондации ги дефинира ОЈИ и начинот на кој може да се стекнат со овој статус. Од друга страна, истиот закон пропишува дека сите здруженија и фондации имаат даночни и царински олеснувања (член 7, став 2), а ОЈИ имаат дополнителни даночни и царински олеснувања.
- Комисијата за култура при Собранието на РМ побара да се направи анализа за тоа **дали даночните поттикнувања во доменот на спортот**

²⁵ Даночни бенефиции за донаторите, Европски центар за непрофитно право (ECNL), 2010.

²⁶ Изјава од претставник на МЦМС за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

²⁷ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

да се ограничат само на примателите-спортски организации регистрирани согласно Законот за спорт.²⁸

- Физичките лица не се наведени во Законот како приматели кои добиваат даночни поттикнувања, ниту пак донациите кон нив се предмет на даночни поттикнувања за давателот. Оваа состојба негативно се одразува на работата со хуманитарни броеви за донации отворени од телефонските оператори за прибирање на средства за итно лекување во странство или друг вид помош. Согласно Законот, операторите се принудени да пресметуваат и наплатуваат 18% ДДВ на донираните средства што е предмет на критика од страна на корисниците на нивните услуги, незадоволни од тоа што на донација за хуманитарни цели им се пресметува 18% ДДВ. Дополнително, при префрлање на собраните средства на физичко лице кое е краен корисник на донацијата, истото има обврска да плати персонален данок на доход. Притоа, честопати операторите или фондации основани од нив го плаќаат персоналниот данок во име на физичкото лице – корисник на хуманитарна донација. Во спротивно, физичките лицата на кои им е потребна помош би добивале износ намален за процентот на персонален данок.

Препораки

- Долната табела ги резимира пожелните приматели на донации и спонзорства согласно со одредбите во законодавството кои ги определуваат организациите кои можат да вршат дејности од јавен интерес.

Пожелни приматели	Коментар
Здруженија, фондации, сојузи и организациони облици на странски организации согласно со Законот за здруженија и фондации	Во моментот на изработка на анализа ²⁹ сè уште не е формирана Комисијата за организации со статус од јавен интерес, па оттука ни една организација се нема стекнато со ваков статус. Дури и таа веднаш да се формира и да започне да издава предлози за доделување на статус од јавен интерес по барање од граѓански организации, може да се претпостави дека процесот на стекнување на таков статус од страна на сите организации кои можат и сакаат да ги исполнат предвидените услови и критериуми ќе трае прилично долго време. Дополнително, имајќи ги предвид потребните услови и критериуми логично е да се претпостави дека постојат мали локални организации кои, пред сè поради ограничениот пристап до извори на средства, нема да можат да ги исполнат истите. Оттука, препорачливо е да остане решението со кое како приматели кои подлежат на даночни поттикнувања се јавуваат сите здруженија и фондации, а дистинкцијата меѓу ОСЈИ и организациите кои периодично спроведуваат проекти и активности од областа на јавните дејности да се направи преку воведување на две различни процедури за потврдување на јавниот интерес, т.е. кај ОСЈИ јавниот интерес да биде трајно утврден и да се врзува за

²⁸ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

²⁹ Август 2011 г.

Пожелни приматели	Коментар
	примателот, а кај останатите здруженија и фондации да се определува ад хок за конкретна активност која ја вршат.
Установи, вклучително и образовни установи од сите степени на образование	Установите вршат јавна услуга како дејност која не е подведена под трговските дејности утврдени со закон (нестопанска дејност) и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес ³⁰ ; образовните установи исто така вршат дејност од јавен интерес.
Органи на државната управа	
Единица на локална самоуправа	
Јавни претпријатија	Согласно законот за јавните претпријатија, истите вршат дејности од јавен интерес. Притоа, од јавното претпријатие не се очекува да остварува вишок на приходи односно добивка, но се очекува да ги покрива расходите со приходите и да може долгорочно и континуирано да ги задоволува определените потреби од услуги, како и да развива непречено функционирање на определени дејности од јавен интерес. ³¹
Македонската академија на науките и уметностите	
Црвен крст на РМ	Организацијата врши задачи од јавен интерес; ³²
Црква, верска заедница и религиозна група ³³	Согласно член 19 од Законот за социјална заштита, верските заедници, религиозните групи и нивните здруженија кои се регистрирани во Република Македонија, можат да им помагаат на лицата кои имаат потреба од одделни видови на социјална заштита. Според истиот Закон дејноста на социјалната заштита е дејност од јавен интерес.
Спортски клуб	Согласно Законот за спортот (29/2002, 66/2004, 81/2008, 18/2011 и 51/2011), клуб може да биде спортско здружение или трговско друштво кое врши дејност спорт. Останатите форми на организирање во спортот се регистрираат според Законот за здруженија и фондации.
Други правни лица кои вршат дејност од јавен интерес	Тука, на пример, спаѓаат фондовите за социјално осигурување; друштва на кои им е доверено вршењето на дејности од јавен интерес врз основа на дозвола; друштва на кои им е дадена концесија за вршење на дејност од јавен интерес

³⁰ Согласно со Законот за установи, 32/2005, 120/2005 и 51/2011.

³¹ Уставен суд на РМ, У.Број: 48/2010-0-0 од 22.12.2010.

³² Согласно Законот за Црвениот крст на Република Македонија (41/1994, 7/1997 и 21/1998).

³³ Регистрирани според Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (113/2007).

- Имајќи предвид дека дејноста спорт е широко дефинирана и опфаќа и спортско-рекреативни активности на граѓаните не е препорачливо ограничување на даночните поттикнувања само на спортските здруженија. Дотолку повеќе што и самиот Закон за спортот утврдува дека дејноста спорт може да ја врши и правно лице кое покрај регистрацијата за вршење дејност од друга област, е регистрирано и за вршење на дејноста спорт.
- При организирани хуманитарните донирања кон физички лица за остварување на здравствена и социјална заштита да се воведат поим „физичко лице како краен корисник на донација“ и донациите насочени кон него да бидат предмет на даночни поттикнувања, како на страната на примателот, корисникот, така и на страна на давателите.

ДЕФИНИРАЊЕ НА ДОНАЦИЈА, СПОНЗОРСТВО, ПРОМОЦИЈА И РЕКЛАМА

Дефиницијата за донација дадена во член 3 од Законот е непрецизна со оглед на тоа што се наведува дека претставува „безусловна“ помош, а веќе во следниот член се наведува дека за донациите се склучува договор, во кој е логично да претпостави дека се определуваат условите и намената за користење на донацијата.³⁴ Дефиницијата за донација се разликува од дефиницијата за спонзорство покрај по „условноста“, и по постоењето на директна корист за давателот – на пр. промоција на неговото име, фирма и заштитен знак. Спротивно на ова, дефиницијата за донација наведува дека истата не создава директна корист за давателот, како што на пример би била промоција на негово име, фирма и заштитен знак. Но во истиот член промоцијата се дефинира како афирмативно истакнување на името, фирмата и заштитниот знак на давателот на **донација** и спонзорство. Оттука произлегува дека донацијата сепак може да создаде директна корист за давателот. Со ваквите неконзистентности остануваат нејасно дефинирани донациите и спонзорствата, што остава простор за различно читање на Законот и неможност да се направи одделување на даночните поттикнувања наменети за донациите и оние наменети за спонзорствата.

Согласно член 9 од Законот за спонзорства и донации во јавните дејности, „Објавувањето на името, фирмата и заштитниот знак на давателот на донацијата и на спонзорството во јавните, печатените и електронските медиуми не се смета за реклама“. „Медиумите, кои би требало безрезервно да ги поддржуваат проектите од јавен интерес, повремено бараат од спроведувачите на истите да ги отстранат логоата на донаторите или спонзорите и со самото тоа го кршат предметниот Закон.“³⁵ „Наш единствен проблем е одбивањето од страна на телевизиските куќи и печатените медиуми да го прикажат логото или името на компанијата“.³⁶ Со ваквото поведење на медиумите се испушта можност да се поттикне општествената одговорност и свесноста за неопходност од донирање во проекти од јавен интерес.

Причината за ова, покрај во лукративните мотиви на медиумите, може да се побара и во неусогласеноста на терминологијата со Законот за радиодифузна дејност. Според овој закон „Рекламирање е секое јавно огласување вклучено во програмата на радиодифузерот кое има за цел поттикнување на продажба, купување или изнајмување на производи или услуги, промовирање некоја акција или идеја или постигнување друг ефект посакуван од нарачателот или од самиот радиодифузер, што се врши со плаќање или со друг соодветен надоместок или за самопромотивни цели.“

³⁴ Друг закон во кој се јавува дефиниција за донации е Законот за буџетите (64/2005, 4/2008, 103/2008, 156/2009, 95/2010). Согласно законот „Донации се неповратни средства добиени од влади на други држави или меѓународни организации, како и од домашни или странски правни или физички лица кои се користат...согласно со условите и намените договорени со донаторот.“

³⁵ Исказ од г-ѓа Биба Додева, претставник на здружението „Борка“ за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

³⁶ Писмен исказ од Радмила Гутевска, Менаџер за спонзорства, донации и фондации во Македонски Телеком АД – Скопје доставен за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“

ПРОЦЕНКА НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ПРОЦЕДУРА ЗА ПОТВРДА НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС И РЕАЛИЗАЦИЈА НА ДАНОЧНИТЕ ПОТТИКНУВАЊА

Постојна состојба

Согласно ЗДСЈД субјектите што сакаат да ги користат даночните поттикнувања склучуваат договор за спонзорство или донација. Договорот заедно со два примероци од барање за утврдување на јавен интерес, за кое нема пропишана законска форма, таксирано со 250 денари таксени марки, давателот го поднесува до Министерството за правда. Како прилог се поднесува и доказ за дејноста на примателот на донацијата/спонзорството (најчесто тековна состојба од Централниот регистар на РМ), која Министерството за правда ја употребува за да провери дали предметот на донацијата/спонзорството е во согласност со дејноста на примателот – тие мора да се совпаѓаат согласно член 10 од ЗДСЈД.

Согласно законски утврдената надлежност за заштита на јавниот интерес уредена во членот 21 од Законот, Министерството за правда бара мислење од соодветното министерство во рок од 5 дена од приемот на барањето од давателот на донацијата/спонзорство. Надлежните органи се обврзани да го достават спомнатото мислење до Министерството за правда во рок од 10 дена од приемот на барањето, а Министерството во рок од 15 дена од добивањето на мислењето е должно да издаде решение со кое го потврдува или не го потврдува јавниот интерес за предметната донација или спонзорство. Доколку некој од надлежните органи не ги испочитува пропишаните рокови од процедурата за утврдување на јавниот интерес, подносителот на барањето (давателот на донација или спонзорство) може да се обрати до Министерот за правда, а потоа сукцесивно и до Државниот управен инспекторат, директорот на Државниот управен инспекторат, надлежниот јавен обвинител и надлежниот суд.

Доколку субјектот сака да ги искористи даночните поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ) потребно е до Министерството за финансии да достави барање за обезбедување средства од Буџетот на РМ за плаќање на ДДВ во два примерока (образец А-3), надополнето со фактура за предметниот промет во која треба да е внесен бројот од решението за потврдување на јавниот интерес издадено од Министерството за правда, копија од истото решение, како и копија од договорот за донација.³⁷ Во самиот формулар стои дека не мора да се поднесе Решението од Министерство за правда, туку само барањето. Сепак, од Управата за јавни приходи (УЈП) потврдуваат дека се бара доставување и на решението, бидејќи настанува проблем ако Министерството за правда донесе решение подоцна и даде негативен одговор, а донаторот веќе го добил олеснувањето. Во случаите кога не се доставува решение, УЈП бара мислење од Министерството за правда или го одолговлекува постапувањето додека донаторот не го поднесе решението.

Во 2010 година, заклучно со 30.05.2010 година, во Министерството за правда поднесени се 425 барања за потврдување на јавен интерес за дадена донација/спонзорство, а издадени се 350 решенија.³⁸

³⁷ Правилник за спроведување на даночните поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ) за донациите во јавните дејности (Службен весник на РМ, 90/2007 и 72/2008).

³⁸ Пишан поднесок од Министерството за правда за собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

Според сведочењето на министерот за правда г. Михајло Маневски на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, само за мал дел од поднесените барања за потврдување на јавниот интерес се издаваат негативни решенија. Во најголем број од случаите се работи за донации во областа на спортот, каде Агенцијата за млади и спорт не го потврдила јавниот интерес бидејќи спортскиот клуб, т.е. спортското друштво кое се јавува како примател не било регистрирано за вршење дејност спорт.

Во однос на товарот за издавање на мислења за потврдување на јавниот интерес кај поединечните министерства, како добра индикација може да послужи информацијата дека во 2007, 2008 и 2009 г. Министерството за култура издало вкупно 366 мислења – колку што и биле побарани. Притоа 349 мислења биле позитивни, а 17 биле негативни или пак Министерството утврдило дека не се во негова надлежност.³⁹

Според истражувањата, многу од претпријатијата решаваат да не го користат законот бидејќи процедурата за остварување на даночните поттикнувања е комплексна и бара голем ангажман на вработените за активност која не е нивен примарен фокус, без притоа да се сигурни дека ќе го реализираат олеснувањето.⁴⁰ Чести се изјавите од приматели на донации од видот „на таа сума даночни поттикнувања на претпријатијата не им се исплати да ја поминат пропишаната процедура“.⁴¹ Слични изјави се сретнуваат и во врска со донациите кои доаѓаат од физичките лица.

Предизвици и дилеми

- **Отсуство на објективни критериуми за утврдување на јавниот интерес.** Најголем дел од надлежните органи немаат утврдено и објавено објективни критериуми за утврдување на јавниот интерес, што остава простор за неконзистентност и субјективно толкување на јавниот интерес од страна на одговорните лица, а остава и простор примателите и давателите да изразат сомнеж во објективноста и транспарентноста на постапката.⁴² „Постои најмалку еден случај на погрешно толкување на ЗДЈСД од страна на службеници на Министерството за образование и наука и [непотврдување]...на јавен интерес (во образложението стои дека поради фактот дека граѓанската организација МЦГО која е примател на донацијата не е дел од структурата на МОН, и затоа не станува збор за исполнување на јавниот интерес).“⁴³ „Во праксата се

³⁹ Сведочење на министерката за култура, г-ѓа Елизабета Канческа-Милевска, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁴⁰ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁴¹ Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁴² Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁴³ „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

евидентирани случаи на донесување на различно мислење за јавниот интерес за истиот проект во две различни години, потоа прогласување на одредени министерства за ненадлежни да дадат мислење во област која е во нивна ингеренција, [и] доделување на позитивно мислење за јавен интерес на проекти од комерцијален карактер.“⁴⁴ Особено тешко е да се разграничи јавниот интерес од комерцијалните активности во областите на култура и спорт. Единствено Министерството за култура има објавено дека издавањето на мислењата ги врши според кодифицирани критериуми, објавени во правилник⁴⁵ - иако овој подзаконски акт е донесен пред усвојувањето на ЗДСЈД. Притоа за утврдување на сегмент од јавниот интерес (национален интерес во културата) проектите и програмите треба да исполнат барем еден од општите критериуми и барем еден од посебните критериуми. Општите критериуми се преземени од Законот за културата, и дефинираат што опфаќа националниот интерес во културата, додека посебните критериуми го специфицираат јавниот интерес во одделни дејности и области на културата. Сепак, дури и во оваа сфера, не може да се каже дека постојат сеопфатни критериуми затоа што нема кодифицирани критериуми за утврдување на преостанатиот облик на јавен интерес во културата, т.е. на локалниот интерес во културата.

- **Отсуство на ex ante информација за јавниот интерес и на временска рамка за негово потврдување.** Потврдата за јавниот интерес поврзан со одреден проект или активност што се спроведува со донации или спонзорства се добива по склучување на договор за донација, а најчесто и после реализирањето на респективната активност. „Информација дали данокот е повратен или не, се добива еден месец по реализација на настанот [за кој се дава донација или спонзорство]“.⁴⁶ Ваквото законско решение создава неизвесност кај давателите дали ќе ги остварат даночните поттикнувања предвидени со Законот. Тоа значи дека давателите мора да се спремни дека може да дадат донација или спонзорство, а притоа да не добијат даночно поттикнување, што во голема мерка го ограничува остварувањето на клучната цел на Законот – зголемување на донациите и спонзорствата во јавните дејности. „Во праксата, често донациите се итни и бараат моментална реализација од страна на давателот. Поради времетраењето на целата процедура, се случува донацијата да изгуби на релевантност или пак да предизвика доцнење во спроведувањето на проектите кои се врзани со временска рамка.“⁴⁷ Според истражувањето што го спроведе Здружението Конект во 2011 и примателите и од давателите на донации и спонзорства како еден од главните проблеми го посочуваат предолгото чекање на решението за потврдување на јавниот интерес од Министерството за правда. Како најдолго време на чекање на ова решение од страна на

⁴⁴ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁴⁵ Правилник за критериумите за финансирање на програмите односно проектите по одделни дејности во културата (Службен весник на РМ, 61/2004).

⁴⁶ Писмен исказ од Радмила Гутевска, Менаџер за спонзорства, донации и фондации во Македонски Телеком АД – Скопје доставен за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“

⁴⁷ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

примател се наведени шест месеци, а од страна на давател на донација речиси осум месеци по доставување на барањето до Министерството за правда. „Сето ова многу ги отежнува подмирувањата на обврските кон снабдувачите на стоки и услуги за спроведување на проектите од јавен интерес“.⁴⁸ Согласно последните измени на Законот (Сл. весник на РМ, 51/2011) во праксата повеќе не постои прецизно утврден рок во кој мора да се потврди јавниот интерес, туку рокот од 15 дена за издавање на решение сега е заменет со исклучително комплексна и долга процедура на чекање и постепено обраќање до повисоки инстанци. Притоа, дополнителен проблем е што барателот во пракса никогаш не може да добие прецизна информација дали одреден орган не запазил некој од наведените рокови, а со тоа и неговото право да го „ескалира“ случајот пред повисока инстанца е доведено во прашање. Загрижувачки се и изјавите од приматели на донации дека се случувало барањето за потврдување на јавниот интерес да им биде „загубено“ во Министерството за правда, т.е. надлежното министерство да не добие од Министерството за правда барање за доставување на мислење, или пак да добијат информација од надлежниот орган дека испратиле мислење за конкретна донација/спонзорство до Министерството за правда, а оттаму да негираат дека добиле таков документ.⁴⁹

- Според членот 21 **постапката за потврдување на јавниот интерес ја отпочнува и води давателот на донацијата или спонзорството**, што ја намалува мотивацијата за користење на даночните поттикнувања бидејќи изискува време и ги отргнува вработените од нивните примарни работни задачи. Ваквата констатација е посебно релевантна за помалите претпријатија кои располагаат со ограничени човечки ресурси. Од друга страна примателот, а не давателот, е субјектот кој не само што има најголем интерес да се потврди јавниот интерес, туку истовремено располага и со најмногу податоци со кои може да се потврди јавниот интерес во врска со проектот или активностите кои се предмет на донацијата/спонзорството. И интервјуираните даватели, но и приматели го сметаат за нелогичното решението со кое давателот започнува постапка за потврдување на јавниот интерес.⁵⁰ Дополнително, законското решение со кое давателот ја води постапката за потврдување на јавниот интерес непотребно го зголемува административниот товар за давателите, но и за надлежните органи. Тоа е посебно евидентно во случаите кога некој примател на донација организира активности за прибирање средства за остварување на одреден јавен интерес на заедницата и се јавуваат повеќе претпријатија и граѓани кои сакаат да донираат и притоа да остварат даночни поттикнувања. Согласно Законот, **целиот административен процес за потврдување на јавниот интерес мора да се изведе за секоја поединечна донација/спонзорство дури и ако се работи за еден ист проект.**
- **Процедурата изискува обемна документација без оглед на**

⁴⁸ Исказ од г-ѓа Биба Додева, претставник на здружението „Борка“ за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁴⁹ Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁵⁰ Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

големината и целта на донацијата. За потврдување на јавниот интерес давателот мора да подготви и достави пишан договор за донација или спонзорство, два примероци од барање за утврдување на јавен интерес, и тековна состојба од примателот на донацијата/спонзорството. Притоа договорот треба да содржи детална информација за активноста или проектот кој е предмет на поддршката. Во некои случаи тешко е да се направи вакво деталзирање, посебно со оглед на тоа дека член 11 од Законот дозволува донации и за институционална поддршка на ентитети кои вршат дејности од јавен интерес – кои не можат прецизно да се испланираат и предвидат. Обврската за склучување на Договор за донација или спонзорство не е врзана за големината на донацијата/спонзорството, ниту за типот на донатор (граѓанин или правен субјект).⁵¹ Дополнително, дел од документите институциите може да ги обезбедат во директна комуникација меѓу себе наместо да бараат нивно доставување од давателот. На пример, тековната состојба на примателот институциите можат да ја проверат во директна комуникација со Централниот регистар на РМ. Исто така, Министерството за финансии бара субјектот да достави договор за донација и решение за потврдување на јавниот интерес – документи кои веќе ги поседува Министерството за правда.

- **Големо административно оптоварување за надлежните органи.** Во моментот, во спроведување на законот се вклучени: 1) Министерство за правда, 2) Управата за јавни приходи каде посебна служба е одговорна за евидентирање на пристигнатите извештаи од давателите и примателите покрај службите за ревизија на годишните сметки и инспекциските служби и 3) останатите надлежни Министерства и агенции во кои пак неколку службеници се одговорни за издавање на мислење за јавен интерес согласно секторот кој го покриваат. Ваквата вклученост на голем број органи покрај тоа што доведува до правна несигурност за корисниците на законот, доведува и до товар и зголемени трошоци на администрацијата за процесирање на секоја поединечна донација/спонзорство.⁵²
- **Кој е соодветен орган за потврдување на јавниот интерес?** Според претставник на граѓанскиот сектор несоодветно е решението Министерството за правда да биде надлежен орган за потврдување на јавниот интерес, од причина што нема ниту допирни точки со областите во кои најчесто се насочени донациите и спонзорствата, ниту пак има непосредни врски со граѓанскиот сектор или неговата дејност.⁵³

Препораки

- **Поврзување на јавниот интерес со примателот и воведување и на траен статус на организација од јавен интерес.** Со цел намалување на

⁵¹ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁵² „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁵³ Изјава од Здружението „Отворете ги прозорците“ за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

административниот товар на страната на давателите, примателите и надлежните органи, како и намалување на неизвесноста во поглед на искористувањето на даночните поттикнувања потребно е да се премине кон поврзување на јавниот интерес со примателот на донацијата или спонзорството. Притоа, тоа може да се изведе преку воведување на две различни процедури за потврдување на јавниот интерес.

Првата процедура би важела за организации кај кои јавниот интерес ќе биде трајно утврден со што би се избегнала потребата од издавање на посебни решенија за секоја донација или спонзорство насочени кон нив. Така на пример, кај Црвениот крст на РМ и кај здруженијата и фондациите со статус на јавен интерес извесно е дека активностите во најголем број од случаите ќе бидат насочени кон остварување на јавниот интерес и дека нема да се преточат во приватна добивка. Понатаму, и кај други ентитети кои вршат дејност од јавен интерес а се во државна или јавна сопственост (јавни установи, органи на државната управа, единици на локалната самоуправа, јавни претпријатија, фондовите за социјално осигурување) сосема е извесно дека донациите или спонзорствата ќе бидат насочени кон јавниот интерес и нема да бидат искористени за остварување на лична добивка. Оттука, разумно е да се воведат одредба со која ќе се утврди дека се наменети за остварување на јавниот интерес сите донации и спонзорства насочени кон нив и кон граѓанските организации со статус од јавен интерес (ОСЈИ). Исклучок од ваквата одредба треба да се направи само во случаите кога самата организација или институција ќе наведе преку даночните биланси дека одредена донација/спонзорство била наменета за остварување на споредна дејност која не е од јавен интерес или на дејност за која немаат статус на организација од јавен интерес.

Втората процедура за потврдување на јавниот интерес би важела за организациите кои периодично спроведуваат проекти и активности од областа на јавните дејности (здруженија, фондации, сојузи и организациони облици на странски организации кои не се ОСЈИ; приватни установи; црква, верска заедница и религиозна група кои им помагаат на лицата кои имаат потреба од одделни видови на социјална заштита; друштва во приватна сопственост на кои им е доверено вршењето на дејности од јавен интерес врз основа на дозвола или на кои им е дадена концесија за вршење на дејност од јавен интерес). Кај нив постои поголема можност донациите и спонзорствата да се употребат за дејности кои не се јавен интерес, или пак, истите да се преточат во приватна добивка. Оттука, кај нив би останала потребата јавниот интерес да се определува ад хок за конкретна активност која ја вршат, преку обезбедување на решение од надлежен орган. Притоа, организацијата која спроведува проект или активности од јавен интерес би ја отпочнувала постапката за потврдување на јавниот интерес, и решението би се издавало на нејзино име. На тој начин организациите кои спроведуваат активности од јавен интерес полесно ќе можат да привлечат донатори или спонзори, бидејќи притоа ќе можат однапред да докажат дека даночните поттикнувања ќе се реализираат. Ваквото решение ќе го „намали административниот товар на страната на давателот [но ќе значи] намалување и на товарот за органите надлежни за заштита на јавниот интерес, затоа што нема да ја вршат постапката за секој поединечен давател што сака да поддржи одреден проект или

активност“.⁵⁴ Притоа, според одредени приматели на донации и спонзорства, пожелно да се предвиди и учество на граѓанскиот сектор во вршење на мониторинг на потврдувањето на јавниот интерес, или дури и во процесирање на барањата за потврдување на јавниот интерес.⁵⁵

- **Утврдување на пишани критериуми за потврдување на јавниот интерес во одделни дејности.** Надлежните органи, секој во сферата на своите ингеренции, да дефинираат насоки или критериуми за потврдување на јавниот интерес, по примерот на критериумите утврдени од Министерството за култура⁵⁶.
- **Намалување на товарот на администрацијата.** Се „препорачува прецизирање на надлежностите на институциите во насока на максимално намалување на товарот и трошоците за администрацијата“.⁵⁷ Тоа пред сè, може да се постигне со редуцирање на бројот на субјекти кои подлежат на постапка за потврдување на јавниот интерес (опишано погоре) и воведување пишани критериуми за потврдување на јавниот интерес во одделни дејности со што надлежните органи ќе имаат јасни насоки за случаите каде јавниот интерес нема да биде однапред утврден наместо да утврдуваат арбитарни мерила од случај до случај.
- **Намалување на обемот на потребна документација при ад хок потврдување на јавниот интерес.** Кај примателите кои ќе подлежат на ад хок процедура за потврдување на јавниот интерес, Министерството за правда да ја утврдува дејноста на примателот преку податоци обезбедени од други државни органи, кои овие податоци би ги давале бесплатно и приоритетно. Министерството за правда редовно да му доставува податоци на Министерството за финансии за издадените решенија за потврдување на јавниот интерес, придружено со копија од договорот за донација кој бил поднесен до нив од барателот, со цел истите документи да не се бараат повторно од ентитетот кој сака да ги исползува даночните поттикнувања. Во насока на натамошното поедноставување на процедурата може да се овозможи поднесување на документи до надлежните институции во електронска форма, доколку се соодветно валидирани со електронски потпис. За мали донации (на пр. 1000 денари) од физички лица да се направи ослободување од обврската за склучување на писмен договор за донација.
- **Утврдување на соодветен орган за потврдување на јавниот интерес.** Да се преиспита можноста за утврдување на јавниот интерес да се префрли на орган од областите во кои најчесто се насочени донациите и спонзорствата, или орган кој има непосредни врски со

⁵⁴ „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“

⁵⁵ Изјава од Здружението „Отворете ги прозорците“ за потребите на истражување Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁵⁶ Правилник за критериумите за финансирање на програмите односно проектите по одделни дејности во културата (Службен весник на РМ, 61/2004).

⁵⁷ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

невладиниот сектор и дејноста на невладиниот сектор (на пр. Одделението за соработка со невладините организации при Генералниот секретаријат во Владата).⁵⁸

⁵⁸ Изјава од Здружението „Отворете ги прозорците“ за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

ОБЕМ НА ПОСТОЈНИ ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА И ПРЕДИЗВИЦИ ВО НИВНАТА ПРИМЕНА

Постојна состојба

Истражувањето спроведено од Здружението Конект во доменот на донаторските практики⁵⁹ покажува дека две третини од граѓаните на Р. Македонија сметаат дека даночните бенефиции се важен стимул за донирање, што е особено изразен став кај граѓаните со повисоки примања. Претпријатијата исто така им придаваат значење на даночните бенефиции – 71% сметаат дека тие се многу важни и дополнителни 18% дека се важни.⁶⁰ Ваквите ставови можат дополнително да се поткрепат и со податоци од УЈП кои говорат дека од воведувањето на даночните поттикнувања во оваа сфера на почетокот на 2007 г., донациите и спонзорствата во јавните дејности бележат континуиран подем.

Број на организации донатори и обем на донации⁶¹

	<i>Правни лица- донатори</i>	<i>Промена во однос на 2007 (%)</i>	<i>Дониран износ (денари)</i>	<i>Промена во однос на 2007 (%)</i>
2007	115	0	20 000 651	0
2009	209	+ 82	144 823 958	+ 624
2010, прв квартал ⁶²	94	+ 227	59 000 329	+ 1080

Притоа спонзорствата се почести од донациите – повеќе од 53% од сите поднесени барања за потврдување на јавниот интерес се во врска со спонзорства во споредба со 46% поврзани со донации.⁶³ Ваквата состојба може да се потврди и во сферата на културата – како една од најголемите приматели на донации и спонзорства. Така, од 1.10.2009 до 30.04.2010 со помош на даночните поттикнувања од овој Закон започната е реализација на 46 проекти од областа на културата во износ од 25 867 710 денари, од кои 84% се донации, а 16% се спонзорства.

„Иако Законот дозволува и физички и правни лица да бидат донатори, мал е бројот на физички лица кои го искористиле законот. Деловниот сектор е најголемиот донатор во Македонија и тоа најчесто се јавни претпријатија, трговски друштва и банките. Во однос на тоа кој е најчесто примател на донацијата/спонзорството со исклучок на областа спортот каде најмногу како приматели се јавуваат здруженијата од областа на спортот, во другите области на донирање односно спонзорирање процентуално бројот на приматели се

⁵⁹ Истражување спроведено за потребите на УНИЦЕФ Македонија во периодот април - мај 2009 година на примерок од 1000 граѓани и 100 претпријатија, Здружение Конект.

⁶⁰ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁶¹ Сведочење на директорот на Управата за јавни приходи, г. Горан Трајковски, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁶² Податоците за процентуалните промени се однесуваат во однос на една четвртина од бројот на донатори, и износот на донации во 2007 г.

⁶³ Пишан поднесок од Министерството за правда за собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

јавните установи од областа на образование, здравство, култура.⁶⁴

Законот, во главата III, предвидува поттикнувања кај сите даноци, освен кај акцизите. Член 13 ги дефинира даночните поттикнувања кај персоналниот данок на доход (ПДД). Она што е специфично кај ПДД е што тоа е единствениот случај кога даночното поттикнување за донаторите се доделува во вид на даночен кредит кој му овозможува на донаторот да одземе дел од донируваниот износ од данокот што треба да го плати. Ваквото намалување на даночниот долг е ограничено само на лицата кои поднесуваат годишна даночна пријава, т.е. само на оние што имаат доход и по основа различна од плата, и е дополнително плафонирано на најмногу 20% од годишниот даночен долг – но не повеќе од 24 000 денари. Кај примателите даночното поттикнување се доделува како даночно намалување, т.е. одбивање на примениот износ на донацијата од приходот кој подлежи на оданочување.

Член 14 ги дефинира даночните поттикнувања кај данокот на добивка во облик на де факто намалување на даночната основица во максимален износ од 5% од вкупниот приход кај донациите и 3% кај спонзорствата.

Член 15 ги дефинира даночните поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ). Тука се предвидени три вида на поттикнувања: 1) де факто ослободување од ДДВ при донирање добра, услуги и работи за реализирање на активностите на примателот на донацијата или за набавка на истите со времено плаќање на ДДВ од страна на организацијата-испорачател на добрата/услугите/работите и негово покривање со средства од буџетот на РМ; 2) де факто ослободување од ДДВ за влезници за спортски, културни и останати јавни настани ако целиот приход се користи за јавен интерес, при што не се губи ни правото на одбиток на влезниот данок; 3) де факто ослободување од ДДВ за надоместокот за комуникациска услуга при донирање – СМС или теле-донации – при што не се губи ни правото на одбиток на влезниот данок.

Член 16 пропишува ослободување од данокот на наследство и подарок (ослободување од истата) и ослободување од данокот на имот во првите 5 години по годината во која е дадена донацијата.

Во 2008 г. остварен е поврат на ДДВ по основ на овој закон од 32 милиони денари, во 2009 г. 7,5 милиони денари, а во првите четири месеци од 2010 г. – 5 милиони денари. Сепак, тоа е значително помалку од повратот на ДДВ остварен кај странските донации.⁶⁵ Поттикнувањата врзани со данокот на имот, т.е. данок на наследство и подарок многу малку се користат.⁶⁶

Предизвици и дилеми

- **Недоволен интерес за ползување на даночните поттикнувања.** Интервјуата спроведени во 2011 со донатори и со приматели укажаа дека доминира ставот дека често даночните поттикнувања се премали, а

⁶⁴ Пишан поднесок од Министерството за правда за собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁶⁵ Сведочење на раководителот на секторот за даноци во Министерството за финансии, г. Борче Смилевски, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁶⁶ Сведочење на директорот на Управата за јавни приходи, г. Горан Трајковски, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

процедурата пресложена и неизвесна, за да може да имаат силно влијание на обемот на донации и спонзорства во јавните дејности. Ваквото гледиште го споделуваат и надлежните, според кои „дел од големите компании не се заинтересирани да го остварат правото на даночно поттикнување, што укажува дека постојното законско решение не е доволно поттикнувачко“.⁶⁷ Исто така, чести се и ставовите кај примателите дека одредени компании со кои соработуваат во остварувањето на своите активности не се запознаени со можностите кои произлегуваат од ЗДСЈД. Иако донациите и спонзорствата во периодот од 2007 г. до денес бележат постојан пораст кој е поголем од реалниот пораст на БДП, сепак вкупниот обеом на донации и спонзорства покриени со Законот се занемарливи во поглед на потребите во јавните дејности. Така на пример, вкупниот обеом на донации и спонзорства во 2009 г. во сите дејности согласно ЗДСЈД е повеќе од 6 пати помал од инвестицијата за изградба на северната трибина на Националната арена Филип II. Вкупниот обеом на донации и спонзорства во последните три месеци од 2009 и првите четири месеци од 2010 се еднакви на 1% од предвиденото во 2010 г. во Буџетот на РМ за финансирање на дејностите од областа на културата (оваа буџетска категорија **не** ги опфаќа предвидените расходи на Министерството за култура). Од сето ова произлегува и заклучокот дека „Законот не ги дава очекуваните резултати во насока на зголемено поттикнување на физичките и правните лица да донираат/спонзорираат.“⁶⁸

- **Изразито нерамномерна насоченост на донациите и спонзорствата.** Давателите на донации и спонзорства покажуваат мал интерес за повеќето дејности од јавен интерес. Од досегашната имплементација на Законот, дејности од јавен интерес кои се најчесто предмет на донирање односно спонзорирање се спортот, културата, здравството, образованието, социо-хуманитарните дејности и детската заштита, вероисповедта и информатичкото општество.⁶⁹ Сепак, дури и во сферата на културата, за музичко-сценската дејност се даваат 75% од спонзорствата и 76% од донациите, за културно-уметничките манифестации 23%, а само 1% за сите останати дејности од областа на културата.⁷⁰ Притоа најмалку давања има во заштитата на културното наследство. Според министерот за образование и наука,⁷¹ во оваа сфера донациите и спонзорствата најчесто се наменети за издавање на учебници, стипендии за ученици и студенти, и реконструкција на објекти. Притоа, донациите за научно-истражувачката дејност се сосема мали и минорни.

⁶⁷ Сведочење на министерката за култура, г-ѓа Елизабета Канческа-Милевска, на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁶⁸ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

⁶⁹ Пишан поднесок од Министерството за правда за собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷⁰ Сведочење на министерката за култура, г-ѓа Елизабета Канческа-Милевска, на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷¹ Сведочење на министерот Никола Тодоров на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

- **Неспроведување на ослободувањето од персоналниот данок на доход за индивидуалци-донатори.** УЈП преку образецот на годишната даночна пријава за ПДД не го почитува ЗДСЈД, бидејќи даночното поттикнување за физичките лица-даватели на донација го трансформира од даночен кредит во даночно намалување што не е во согласност со член 13 од Законот. Имено, во ред 19 од наведениот образец износот на дадените донации за јавните дејности физичките лица се приморани да го внесуваат во колоната на одбитоци од вкупниот приход (колона 3). Раководни лица во УЈП признаваат дека тоа е во колизија со Законот, но како оправдување за тоа наведуваат дека „компјутерскиот систем за обработка на годишните даночни пријави така го третира ова даночно поттикнување“. Дополнително, бидејќи домашните исплатувачи на приходи се обврзани на аконтативна уплата на ПДД, а даночното поттикнување се доделува *ex post* по давањето на донацијата и по аконтативната уплата на ПДД, во пракса физичките лица-донатори кои остваруваат дополнителен приход можат единствено да добијат намалување на данокот за наредната година. Тоа ќе може да го искористат сметководствено само доколку во таа наредна година повторно остварат и дополнителни приходи, а не само приход по основ на плата. Во пракса, ова даночно намалување може да стане реално, а не само сметководствено, само доколку поединецот оствари приход од странство кој не подлежел на аконтативна уплата, или доколку оствари приход од домашен извор на кој ќе успее да го избегне аконтативното плаќање.
- **Отсуство на даночни поттикнувања за поединци-донатори кои остваруваат приход само од плата.** Бидејќи механизмот на остварувањето на даночното поттикнување за даватели на донации кај ПДД е преку годишните даночни пријави, истото може да го остварат само оние кои поднесуваат ваква пријава, т.е. само оние кои имаат и друг вид на приходи освен плата. Се проценува дека во 2009 г. тоа биле 150 000 лица, или само 30% од вкупниот број на лица кои плаќале ПДД.⁷² Повеќе големи приматели на донации го критикуваат ваквото решение.⁷³
- **Ограничување на даночното поттикнување кај ПДД на 24 000 денари годишно.** Границата од 24 000 денари е премногу ниска имајќи предвид дека оние кои сакаат да донираат најчесто се лица со повисоки приходи, и имајќи предвид дека во Македонија има и лица што остваруваат годишни приходи и од над 1,5 милиони евра.
- **Недоволно поттикнување кај данокот на добивка.** „Дел од компаниите наведуваат дека нивото од 5 % поттикнување кај данокот на добивка не е доволно стимулативен за донирање, особено со воведувањето на рамниот данок. Особено малите и средни претпријатија немаат интерес за донирање поради незначителното

⁷² „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷³ Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

намалување кое го добиваат со вака поставениот механизам на даночно поттикнување. Истото се однесува за спонзорствата.⁷⁴

- **Нерегулирано постапување кај повеќегодишните проекти.** „Согласно Законот, донаторите треба да достават извештај во рок од 30 дена по завршувањето на проектот при што данокот на добивка се пресметува за секоја фискална година. Иако тие ја реализирале донацијата (ја префрлиле до примателот) и имаат право да добијат намалување на данокот на добивка, нема да ја имаат целосната документација бидејќи проектот не е завршен. Во ваков случај им се советува од Управата за јавни приходи да изготват и достават извештај само за дел од проектот спроведен во таа фискална година додека за останатото ќе биде направен извештај следната година.“
- **Неефикасен „поврат“ на ДДВ.** Според претставник од компанија која е голем донатор: „Многу години наназад го користиме законот и редовно вршиме поврат на ДДВ, порано во рок од 3 дена се враќа парите, а сега чекаме со месеци. Процедурата да одат средствата на трезорска сметка па да се вратат не е практична, добро е да се најде друг начин да се врши ослободувањето од ДДВ.⁷⁵
- **Плаќање на ДДВ и ПДД кај теле-донирањето.** Сè уште се пресметува ДДВ при СМС/телефонско донирање било за физички или за правни лица иако според членот 15 од Законот експлицитно е наведено дека комуникациските услуги, кога се предмет на проект од јавен интерес, се ослободени од плаќање на ДДВ. Согласно законот, донациите кон физичките лица не се предмет на даночни поттикнувања за давателот, па оттука не постои можност да се земат предвид вакви донации на физички лица во делот на даночни поттикнувања кај персоналниот данок на приход или на ДДВ. Дополнително, бидејќи физичките лица не се наведени во Законот како приматели кои добиваат даночни поттикнувања, се пресметува и персонален данок од доход при трансферот на собраните средства на крајниот корисник (се намалува сумата на собрани средства или ПДД го покрива операторот што го спроведува теле-донирањето).
- **Несигурност.** „Согласно член 22, УЈП има право да донесе решение за укинување на правото на даночни поттикнувања доколку донацијата/спонзорството немаат карактер на јавен интерес. Ова води до несигурност кај давателите кои во планирањето и реализирањето на донацијата не се сигурни дали за истата ќе можат да ги користат даночните бенефиции и дали истите ќе бидат потоа верификувани од УЈП, иако за истата можеби веќе добиле потврда од Министерството за правда. Со можноста УЈП да донесе решение за укинување на правото

⁷⁴ „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷⁵ Миле Јаќимовиќ, претставник од Македонски телеком на средба со претставници од институции и компании во врска со Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности, 07.07.2011.

на даночно поттикнување по нејзиното користење директно се санкционира давателот за нешто врз кое тој/таа нема увид.⁷⁶

Препораки

- **Воведување на диференцирана поддршка за јавните дејности.** Да се воведат повисоко даночно поттикнување за донациите и спонзорствата во одредени дејности во кои има недоволни вложувања, а за чиј развој постои консензус дека е потребно дополнителна поддршка. Како пример може да се наведат научно-истражувачките активности.⁷⁷ „Унапредувањето во науката, развојот на технологијата (техничко-технолошкиот развој) и комерцијализацијата на иновациите се водечки елементи во генерирање на континуиран и одржлив економски развој во создавање на економија заснована на знаења.“ Примери на утврдување на повисоки даночни поттикнувања за давањата во одредени дејности се среќаваат во други европски земји: во Бугарија тоа се однесува на културата, во Латвија на Олимпискиот комитет, а во Унгарија постои категорија „организација од посебен јавен интерес“.⁷⁸
- **Ефектуирање на ослободувањето од ПДД за индивидуалци-донатори.** УЈП треба да започне да го почитува член 13 од ЗДСЈД, и согласно со него да го измени образецот на годишната даночна пријава за донираниот износ во јавните дејности да го третира како даночен кредит. Потребно е и да се преиспита механизмот на ова ослободување, од аспект како да се избегне колизијата меѓу честата обврска за аконтативно плаќање на ПДД и ex post доделувањето на даночното поттикнување.
- **Воведување на поттикнувања и кај физичките лица кои имаат само приход од плата.** Да се овозможи на сите физички лица кои за своите приходи плаќаат персонален данок на приход да имаат можност да остварат даночно поттикнување при донации во јавните дејности, а не само оние кои имаат дополнителни приходи и кои поднесуваат даночна пријава.
- **Зголемување на даночното поттикнување кај ПДД.** Потребно е да се испита можноста за зголемување на ограничувањето на поттикнувањето за поединците-донатори од 24 000 денари кај персоналниот данок на доход (или да остане само сега дефинираниот прв услов до 20% од вкупниот даночен долг по основ на персоналниот данок на приход) за повеќе да се стимулираат индивидуите да донираат средства во јавните дејности.⁷⁹
- **Зголемување на даночното поттикнување кај данокот на добивка.** Потребно е да се испита можноста за зголемување на даночното поттикнување за донации кај данокот на добивка. Компаративно гледано

⁷⁶ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁷⁷ Сведочење на министерот за образование и наука, г. Никола Тодоров, на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷⁸ Сведочење на извршната директорка на Здружението Конект, г-ѓа Никица Кусиникова, на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁷⁹ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

во земјите од централна и источна Европа поттикнувањето е 10% (Бугарија, Словачка и Полска), а 20% во Унгарија.⁸⁰ Алтернативно може да се испита можноста за промена на механизмот на пресметка на даночното поттикнување⁸¹ (премин од поттикнување во вид на даночно намалување, или намалување на даночната основица, кон даночен кредит односно намалување на данокот за добивка за износ на дадената донација/спонзорство а најмногу до 3, т.е. 5% од вкупниот приход⁸²). На тој начин би се поттикнале компаниите да донираат повеќе средства во областите на јавен интерес.

- **Регулирање на постапувањето кај повеќегодишните проекти.** За повеќегодишните проекти, претпријатијата да имаат можност за добивање на даночно поттикнување и известување на годишно ниво.
- **Подобрување на ефикасноста при „повратот“ на ДДВ.**
- **Теле-донации и дефинирање на „краен корисник“ и „крајна употреба“.** Во Законот е потребно да се дефинираат поимите „краен корисник“ и „крајна употреба“ и да се утврди дали „крајните корисници“, посебно кога се физички лица, имаат право на даночни поттикнувања при користење на донација и дали донаторите кои насочуваат средства кон нив имаат право на даночни поттикнувања. Со ова ќе се овозможи решавање на проблемот со наплата на ДДВ при СМС/телефонско донирање, како и со наплата на ПДД при овие случаи кај поединците-донатори и кај физичките лица-корисници на овие донации.
- **Ограничување на надлежноста на УЈП за укинување на даночното поттикнување** при утврдување на злоупотреба само на случаи кога донацијата/спонзорството не е реализирана. Со цел експлицитно лоцирање на одговорноста за злоупотреба по реализирањето на донацијата/спонзорството, во член 4 од Законот во кој се утврдува обврската за склучување на договор за донација, може да се вгради одредба дека договорот мора да содржи клаузула според која при злоупотреба на донацијата или спонзорството примателот ќе ги врати искористените даночните поттикнувања и ќе плати казна.

⁸⁰ „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁸¹ Заклучоци од надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“, усвоени на седницата одржана на 21.07.2010.

⁸² Сведочење на градоначалникот на општина Битола, г. Владимир Талески, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

ЕВИДЕНТИРАЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА ДОНАЦИИТЕ И СПОНЗОРСТВОТА КОИ СЕ ПРЕДМЕТ НА ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА

Постојна состојба

Главата четири на Законот ги покрива прашањата за евидентирање, отчетност и контрола на донациите и спонзорствата во јавните дејности.

Согласно член 19 од Законот, и давателот и примателот на донацијата и спонзорството се должни до Управата за јавни приходи да достават Извештај за дадената и за примената донација и спонзорство (образци “УЈП-ИДС/ДВ“ и „УЈП-ИДС/ПР“) најдоцна во рок од 30 дена од денот на исполнувањето на договорот за донации или спонзорство. Во Извештајот се наведува давателот, „крајниот корисник“, предметот на донацијата или спонзорството и „крајната употреба“. Притоа, законот не наметнува обврска но УЈП пропишала дека во прилог кон Извештајот треба да се достават Договорот за донацијата и Решението на Министерството за правда со кое се потврдува јавниот интерес за предвидената донација или спонзорство или – доколку не е добиено Решение – поднесеното Барање за утврдување на јавниот интерес. Покрај ова, според УЈП примателот треба да достави и Потврда за донација со која го потврдува добивањето на донацијата, како и доказ за наменско користење на добиените средства.

Контрола на користењето на донацијата и спонзорството, согласно член 20 став 1 од Законот, вршат УЈП и „други надлежни органи“. За утврдени неправилности и злоупотреби истите можат да поднесат прекршочна или кривична пријава.

Согласно член 22, доколку донацијата и спонзорството немаат карактер на донација и спонзорство од јавен интерес, УЈП донесува решение со кое се укинува правото на даночни поттикнувања и го доставува до давателот и/или примателот на донацијата и спонзорството. Жалба по ваквото решение може да се поднесе до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка во работен однос во втор степен.

Според УЈП, намената на гореспоменатите извештаи е да послужат за „упарување“ (споредба) со податоците од даночниот биланс.⁸³ Сепак, екстензивните законски одредби за контрола и заштита на јавниот интерес честопати предизвикуваат критики од граѓанскиот сектор. „Се добива впечаток дека законот има основна цел да послужи за заштита од злоупотреба, а не да ги поттикне донациите и спонзорствата во јавните дејности. Тој е рестриктивен кон граѓаните и граѓанските организации, ги демотивира донаторите и е примарно во функција на заштита на буџетот.“⁸⁴

Предизвици и дилеми

- **Немање на регистар на донации/спонзорства.** Во Законот нема одредби со кои се уредува водењето на регистар во Министерството за правда за донации и спонзорства, поради што нема евиденција за

⁸³ Мухедин Авдик, претставник од УЈП на средба со претставници од институции и компании во врска со Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности, 07.07.2011.

⁸⁴ Изјава од Здружението „Отворете ги прозорците“ за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

точный број на поднесени и решени барања. Во основа, Министерството за правда не е обврзано да води база на податоци за поднесени барања со што се отежнува следење на имплементацијата на Законот.⁸⁵ Слична е состојбата и со надлежните министерства кои честопати немаат податоци за донациите и спонзорствата во дејностите од јавен интерес кои се во нивен домен. Дел од донациите, посебно во образованието, воопшто не се евидентираат.⁸⁶

- **Поднесување на извештај до УЈП од давателите и примателите.** Давателите и примателите се обврзани да поднесуваат извештај за секоја донација до УЈП, наместо агрегатно известување во годишниот извештај. Иако пропишаните обрасци од УЈП за известување се едноставни, ова претставува дополнително административно оптоварување, особено за давателите. „Тоа е непотребен чекор. Ние претходно сме се обратиле до соодветна институција (Министерство за правда), тие го имаат проверено јавниот интерес... А ние потоа мора повторно да го праќаме решението со извештај до УЈП и на тоа не добиваме одговор.“⁸⁷ „Обврската за известување за реализираната донација од страна на давателот на донација/спонзорство кон УЈП, многу често ја усложнува работата на давателот, бидејќи примателот на донација не доставува навремено известување за реализираната донација (случај забележен кога приматели се јавни институции).“⁸⁸ Покрај ова, откако давателите ќе ја реализираат донацијата/спонзорството истата преминува во сопственост на примателот и тие немаат никаква контрола врз тоа како таа се користи, т.е. евентуалната злоупотреба на донацијата/спонзорството може да биде одговорност само на примателот. Објаснувањето од УЈП за потребата од инволвирање на давателот во контролата е дека и давателот е корисник на даночните поттикнувања, па оттука УЈП мора да го следи и контролира.⁸⁹
- **Обрасци за известување.** „Во форматите за годишно финансиско известување на правните лица не се раздвоени категориите за да бидат јасно и одделно прибележани донациите од спонзорствата кај давателите, како и категориите кај примателите за да се наведат и одделат донациите од домашни и странски правни и физички лица.“
- **Поднесување на документи со кои веќе располагаат надлежни органи.** Договорот за донација, барањето за потврдување на јавниот интерес и Решението со кое се потврдува јавниот интерес за предвидената донација или спонзорство се документи со кои веќе располага Министерството за правда, па претставува непотребно административно оптоварување УЈП повторно да ги бара од давателот или примателот како прилог кон Извештајот. Обврската од поднесување

⁸⁵ Пишан поднесок од Министерството за правда за собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁸⁶ Сведочење на министерот за образование и наука, г. Никола Тодоров, на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁸⁷ Изјава од ЕВН Македонија за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁸⁸ „Анализа на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и препораки за негово подобрување“, ЦИРа, 2010. Анализата е користена од извршниот директор на ЦИРа, г. Зоран Стојковски, за потребите на собраниската надзорна расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁸⁹ Мухедин Авдиќ, претставник од УЈП на средба со претставници од институции и компании во врска со Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности, 07.07.2011.

на ваквите документи од примателите и давателите е наметната од УЈП и не произлегува од Законот. Одредени претставници на приматели ваквата обврска ја сметаат за „произволно толкување на Законот од страна на УЈП“⁹⁰.

- **Надлежни органи за контрола.** Согласно член 20, став 1 од Законот, покрај УЈП постојат и други надлежни органи за контрола на давањето, примањето и користењето на донацијата и спонзорството при користење на даночни поттикнувања. Не е прецизирано кои се тие „други надлежни органи“.⁹¹
- **Дефинирање на „краен корисник“ и „крајна употреба“.** Поимите „краен корисник“ и „крајна употреба“ кои се користат во член 19 не се употребуваат или дефинираат на ниедно друго место во Законот.

Препораки

- **Воведување на задолжителен регистар на донации/спонзорства.** Потребно е да се интервенира во законот за да се внесе обврска надлежен орган да води регистар на донации и спонзорства што се предмет на даночни поттикнувања.
- **Измена на системот за известување.** „Било каков извештај или документација поврзана со донацијата/спонзорството треба да бидат придружен дел на книговодствената документација и поднесена до УЈП заедно со завршната сметка (или на барање на инспекциските служби).“⁹² Сите документи кои веќе се поднесени или издадени до надлежни органи во претходните фази од законски утврдената процедура (на пр. барање за потврдување на јавниот интерес, решение за јавниот интерес, договор за донација) да се добиваат во директна комуникација меѓу надлежните институции. Притоа, известувањето треба да овозможи собирање податоци за висината на добиените донации и висината на добиените спонзорства кои поделжат на даночни поттикнувања поделени според вид на давател (физичко или правно лице и вид на правно лице) и според јавна дејност.
- **Контрола.** „Да се прецизира улогата на УЈП во контролата на користењето на донациите/спонзорствата кои уживаат даночни бенефиции. Притоа таа треба да се врши врз примателите, од страна на надлежните органи (инспекциски служби, преглед на годишните извештаи и сл.).“⁹³ Со цел експлицитно лоцирање на одговорноста за злоупотреба, во член 4 од Законот во кој се утврдува обврската за склучување на договор за донација, може да се вгради одредба дека договорот мора да содржи клаузула според која при злоупотреба на донацијата или спонзорството примателот ќе ги врати искористените

⁹⁰ Изјава од претставник на МЦМС за потребите на Истражување на спроведувањето на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности спроведено во 2011.

⁹¹ Сведочење на министерот за образование и наука, г. Никола Тодоров, на собраниската надзорната расправа на тема „Имплементација на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности“.

⁹² „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

⁹³ „Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности – имплементација и главни предизвици“, Никица Кусиникова во соработка со Европскиот центар за непрофитно право (ECNL), мај/јуни 2010.

даночните поттикнувања и ќе плати казна.⁹⁴ Покрај ова, потребно е да се прецизира кои се „другите надлежни органи“ за контрола, покрај УЈП.

- **Дефинирање на „краен корисник“ и „крајна употреба“.** Во Законот е потребно да се дефинираат поимите „краен корисник“ и „крајна употреба“ и да се утврди дали „крајните корисници“ имаат право на даночни поттикнувања при користење на донација.

⁹⁴ Гордана Костенчева, претставник од оператор ВИП на средба со претставници од институции и компании во врска со Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности, 07.07.2011.